

ROKASGRĀMATA PAR ES UN ASV PRIVĀTUMA VAIROGU

Ievads

Kas ir ES un ASV privātuma vairogs un kāpēc tas ir nepieciešams?

Eiropas Savienību (ES) un Amerikas Savienotās Valstis (ASV) vieno spēcīgas tirdzniecības saites. Personas datu pārsūtīšana ir svarīgs un nepieciešams transatlantisko attiecību elements, jo īpaši mūsdienu globālās digitālās ekonomikas apstākļos. Daudzu darījumu vajadzībām tiek vākti un izmantoti personas dati, piemēram, jūsu vārds un uzvārds, tālruņa numurs, dzimšanas datums, mājas adrese un e-pasta adrese, kredītkartes numurs, valsts apdrošināšanas vai darbinieka numurs, pieteikumvārds, dzimums un ģimenes stāvoklis, vai jebkāda cita informācija, ar kuras palīdzību iespējams jūs identificēt. Jūsu datus, piemēram, var iegūt kāda ASV uzņēmuma filiāle vai partneruzņēmums Eiropā un pēc tam pārsūtīt tos ASV uzņēmumam, kas tos izmanto ASV.

Tas notiek, piemēram, ja iegādājaties preces vai pakalpojumus internetā, izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus vai mākoņkrātuvju pakalpojumus vai strādājat ES uzņēmumā, kuram personāla datu pārvaldību nodrošina kāds ASV uzņēmums (piemēram, mātesuzņēmums). ES tiesību aktos noteikts, ka, pārsūtot personas datus uz ASV, jāturpina nodrošināt augsta līmeņa aizsardzība.

Šim nolūkam tiek izmantots ES un ASV privātuma vairogs. Privātuma vairogs nodrošina iespēju personas datus no ES pārsūtīt uzņēmumam Amerikas Savienotajās Valstīs ar nosacījumu, ka saņēmējuzņēmums šos personas datus apstrādā (piemēram, izmanto, glabā vai pārsūta tālāk) saskaņā ar stingriem datu aizsardzības noteikumiem un aizsardzības pasākumiem. Jūsu personas dati tiek aizsargāti neatkarīgi no tā, vai esat ES pilsonis.

Kā darbojas privātuma vairogs?

Personas datu pārsūtīšanai no ES uz ASV ir pieejami dažādi rīki, piemēram, līguma klauzulas, saistoši uzņēmumu iekšējie noteikumi vai privātuma vairogs. Ja tiek izmantots privātuma vairogs, ASV uzņēmumiem vispirms jāreģistrējas ASV Tirdzniecības ministrijā kā šīs sistēmas lietotājiem. Pienākumi, kas jāpilda uzņēmumiem, kuri izmanto privātuma vairogu, ir izklāstīti privātuma principu aprakstā. Ministrija atbild par privātuma vairoga pārvaldību un administrēšanu, un tās pienākums ir pārliecināties, ka uzņēmumi pilda saistības, ko tie uzņemušies. Lai varētu to apliecināt, uzņēmumu privātuma politikai jāatbilst privātuma principiem. Tiem katru gadu jāatjauno dalība privātuma vairogā. Ja tas netiek izdarīts, uzņēmumi vairs nevar šīs sistēmas ietvaros saņemt personas datus no ES un izmantot tos.

Lai uzzinātu, vai ASV uzņēmums ir iesaistījies privātuma vairoga sistēmā, varat skatīt privātuma vairoga uzņēmumu sarakstu Tirdzniecības ministrijas tīmekļa vietnē (<https://www.privacyshield.gov/welcome>). Šajā sarakstā uzskaitīti visi uzņēmumi, kas piedalās privātuma vairoga sistēmā, un sniegta informācija par to, kādu veidu personas datus tie izmanto un kādus pakalpojumus tie piedāvā. Pieejams arī saraksts ar uzņēmumiem, kas pārtraukuši dalību privātuma vairoga sistēmā. Tas nozīmē, ka tiem vairs nav ļauts saņemt jūsu personas datus privātuma vairoga ietvaros. Turklāt uzņēmumi drīkst glabāt personas datus

tikai tad, ja tie Tirdzniecības ministrijai apliecinājuši apņemšanos turpināt piemērot privātuma principus.

Privātuma vairoga sistēmā iesaistīta uzņēmuma pienākumi un jūsu tiesības attiecībā uz jūsu personas datu izmantošanu

Privātuma vairogs jums nodrošina virkni tiesību, un uzņēmumiem ir pienākums aizsargāt jūsu personas datus atbilstoši privātuma principiem.

1. Tiesības tikt informētam

Privātuma vairoga uzņēmumam ir jāinformē jūs par:

- personas datu veidiem, ko tas apstrādā,
- jūsu personas datu apstrādes iemesliem,
- to, vai uzņēmums plāno pārsūtīt jūsu personas datus citam uzņēmumam, un šādas rīcības pamatojumu,
- jūsu tiesībām lūgt uzņēmumam piekļuvi jūsu personas datiem,
- jūsu tiesībām izvēlēties, vai atļaut uzņēmumam izmantot jūsu personas datus būtiski atšķirīgam mērķim vai izpaust tos citam uzņēmumam (sauktas arī par atteikuma tiesībām). Ja dati ir sensitīvi (t. i., tie atklāj, piemēram, etnisko izcelsmi vai veselības stāvokli), privātuma vairoga uzņēmumam ir jāinformē jūs par to, ka tas drīkst izmantot vai izpaust šādus datus tikai tad, ja jūs to atļaujat (sauktas arī par piekrišanas tiesībām),
- iespējām sazināties ar uzņēmumu, lai sūdzētos par personas datu izmantošanu,
- neatkarīgo strīdu izšķiršanas struktūru, kura atrodas vai nu ES, vai ASV un kurā jūs varat vērsties saistībā ar savu situāciju,
- ASV valdības aģentūru, kas atbild par sistēmas ietvaros noteikto uzņēmuma pienākumu izpildes kontroli un panākšanu,
- iespēju, ka uzņēmumam var būt jāsniedz atbilde uz likumīgiem ASV publisko iestāžu pieprasījumiem izpaust informāciju par jums.

Privātuma vairoga uzņēmumam ir jānorāda saite uz vietni, kurā var iepazīties ar tā privātuma politiku, ja tam ir publiska tīmekļa vietne, vai vietni, kurā tai var piekļūt, ja uzņēmumam nav publiskas tīmekļa vietnes. Tam jānorāda arī saite uz privātuma vairoga uzņēmumu sarakstu Tirdzniecības ministrijas tīmekļa vietnē, lai jūs varētu ērti pārbaudīt, kāds statuss uzņēmumam ir privātuma vairoga sistēmā.

2. Ierobežojumi attiecībā uz jūsu datu izmantošanu dažādiem mērķiem. Principā uzņēmums, kas iesaistīts privātuma vairoga sistēmā, var izmantot jūsu personas datus tikai mērķim, kuram tas jūsu datus sākotnēji savācis vai kuram jūs pēc tam esat atļāvis tos izmantot. Ja uzņēmums vēlas izmantot jūsu datus citam mērķim, jāņem vērā, cik lielā mērā jaunais mērķis atšķiras no sākotnējā mērķa:

- datus nekādā gadījumā nedrīkst izmantot mērķim, kas ir nesavienojams ar sākotnējo mērķi,

- ja jaunais mērķis atšķiras, taču tomēr ir saistīts ar sākotnējo mērķi (t. i., tas ir būtiski atšķirīgs), privātuma vairoga uzņēmums drīkst izmantot jūsu datus tikai tad, ja jūs pret to neiebildstat vai — sensitīvu datu gadījumā — esat devis piekrišanu,
- datus atļauts izmantot, ja jaunais mērķis atšķiras no sākotnējā, tomēr ne tik ļoti, lai būtu uzskatāms par būtiski atšķirīgu.

Piemēram, ja jūsu darba devējs ir pārsūtījis jūsu personas datus apstrādāšanai uz ASV, ASV uzņēmums ir tiesīgs izmantot šos datus, lai piedāvātu jums apdrošināšanas polisi vai pensiju plānu, ja vien jūs neesat iebildis pret šādu izmantojumu. Turpretī tas nedrīkst pārdot jūsu datus trešajai personai — komersantam, kas vēlas piedāvāt jums preces vai pakalpojumus, kuri nav saistīti ar jūsu darba attiecībām.

Jums ir arī tiesības izvēlēties, vai atļaut privātuma vairoga uzņēmumam nodot jūsu personas datus citam uzņēmumam, kurš atrodas vai nu ASV, vai citā valstī ārpus ES. Lai gan jums nav šādas izvēles, kad jūsu dati tiek pārsūtīti citam uzņēmumam (saukts arī par pārstāvi), kas datus apstrādā privātuma vairoga uzņēmuma vārdā un saskaņā ar tā norādījumiem, tomēr privātuma vairoga uzņēmumam jāparaksta tāds līgums ar pārstāvi, kurā noteikts, ka pārstāvis nodrošina tādus pašus datu aizsardzības pasākumus, kādi paredzēti privātuma vairoga regulējumā. Turklāt privātuma vairoga uzņēmumu var saukt pie atbildības par tā pārstāvja rīcību, ja pārstāvis nepilda noteikumus.

3. Datu apjoma samazināšana un pienākums glabāt datus tikai uz nepieciešamo laiku

Privātuma vairoga uzņēmums drīkst saņemt un apstrādāt tikai tādu personas datu apjomu, kāds nepieciešamas apstrādes mērķim, un uzņēmumam jāpārliecinās, ka izmantotie dati ir precīzi, uzticami, pilnīgi un aktuāli. Jūsu personas datus uzņēmums drīkst glabāt tikai tik ilgi, cik nepieciešams apstrādes mērķim. Tas var glabāt jūsu datus ilgāk tikai tad, ja šie dati tam nepieciešami noteiktiem norādītiem mērķiem, piemēram, arhivēšanai sabiedrības interesēs, žurnālistikas, literatūras un mākslas, zinātniskās un vēstures pētniecības vai statistiskās analīzes mērķiem. Ja jūsu datu apstrāde tiek turpināta šādiem mērķiem, uzņēmumam, protams, jāievēro privātuma principi.

4. Pienākums garantēt datu drošību

Uzņēmumam jānodrošina, ka jūsu personas dati tiek glabāti drošā vidē un ir pasargāti pret pazušanu, ļaunprātīgu izmantošanu, neatļautu piekļuvi, izpaušanu, mainīšanu un iznīcināšanu, pienācīgi ņemot vērā datu veidu un ar datu apstrādi saistīto risku.

5. Pienākums aizsargāt datus, pārsūtot tos citam uzņēmumam

Kā minēts 2. punktā, ar noteiktiem nosacījumiem un ņemot vērā mērķi, kam personas dati saņemti, privātuma vairoga uzņēmums var pārsūtīt jūsu datus citam uzņēmumam. Tas var notikt, piemēram, gadījumā, kad uzņēmums nodod jūsu datus (uzņēmumam, kurš pats izlemj, kā datus izmantot (tā sauktajam pārzinim)), ja neesat pret to iebildis, vai noslēdz pakalpojumu līgumu ar apstrādātāju (apakšuzņēmumu — tā saukto pārstāvi). Neatkarīgi no tā, vai uzņēmums, kas saņem datus, atrodas ASV vai ārpus tām, tam jānodrošina tāds pats jūsu

personas datu aizsardzības līmenis, kādu garantē privātuma vairoga sistēma. Šajā saistībā privātuma vairoga uzņēmumam ir jānoslēdz ar šo trešo personu līgums, kurā paredzēti nosacījumi, ar kādiem trešā persona var izmantot personas datus, kā arī tās pienākumi datu aizsardzībā. Šajā līgumā obligāti jāiekļauj nosacījums, ka trešajai personai ir jāinformē privātuma vairoga uzņēmums par situācijām, kad tā vairs nespēj pildīt savus pienākumus. Šādā gadījumā tai jāpārtrauc datu izmantošana. Ja trešā persona darbojas kā pārstāvis privātuma vairoga uzņēmuma vārdā, tiek piemēroti stingrāki noteikumi. Šādā gadījumā privātuma vairoga uzņēmumu var saukt pie atbildības par pārstāvja rīcību, kas neatbilst tā pienākumiem personas datu aizsardzības jomā.

6. Jūsu tiesības piekļūt saviem datiem un tos labot

Jums ir tiesības lūgt privātuma vairoga uzņēmumam piešķirt piekļuvi jūsu personas datiem. Tas nozīmē, ka jums ir tiesības saņemt savus datus, kā arī informāciju par to apstrādes mērķi, izmantoto personas datu kategorijām un saņēmējiem, kam dati tiek izpausti. Pēc tam jūs varat pieprasīt, lai uzņēmums labo, maina vai dzēš jūsu datus, ja tie nav precīzi, ir novecojuši vai to apstrādē ir pārkāpti privātuma vairoga noteikumi. Uzņēmumam arī jāsniedz apstiprinājums par to, vai tas glabā un apstrādā jūsu personas datus.

Parasti jums nav jāpamato, kāpēc jūs vēlaties piekļūt saviem datiem, tomēr uzņēmums var lūgt pamatojumu, ja pieprasījums attiecas uz pārāk plašu jomu vai ir pārāk neskaids. Uzņēmumam ir jāatbild uz jūsu piekļuves pieprasījumu saprātīgā termiņā. Dažkārt uzņēmums var ierobežot jūsu piekļuves tiesības, bet tas iespējams tikai īpašos gadījumos, piemēram, ja piekļuves nodrošināšana apdraudētu konfidencialitāti, būtu pretrunā profesionālām priekšrocībām vai tiesiskiem pienākumiem.

Tiesības piekļūt datiem var būt īpaši noderīgas, ja jūsu personas datus izmanto tāda lēmuma pieņemšanā, kas jums būtiski ietekmē. Tipiskākajās situācijās, kad tas ir svarīgi (piemēram, kad tiek pieņemts pozitīvs vai negatīvs lēmums par darbu, aizdevumu utt.), ASV tiesību akti nodrošina papildu tiesības, kas ļauj labāk saprast, kādā mērā jūsu dati ir ņemti vērā.

7. Jūsu tiesības iesniegt sūdzību un saņemt tiesisko aizsardzību

Ja uzņēmums neievēro privātuma vairoga noteikumus un nepilda savus pienākumus jūsu personas datu aizsardzībā, jums ir tiesības bez maksas iesniegt sūdzību un saņemt tiesisko aizsardzību. Privātuma vairoga uzņēmumiem ir pienākums nodrošināt neatkarīgus tiesību aizsardzības mehānismus neatrisināto sūdzību izmeklēšanai. Tie var izvēlēties, piemēram, izmantot strīdu alternatīvu izšķiršanu (SAI) vai pakļauties valsts datu aizsardzības iestādes (DAI) pārraudzībai.

Tādējādi jums ir vairākas iespējas sūdzības iesniegšanai, proti, to var iesniegt:

- 1) pašam ASV uzņēmumam, kas izmanto privātuma vairogu;
- 2) neatkarīgajam tiesību aizsardzības mehānismam, piemēram, SAI vai DAI;
- 3) ASV Tirdzniecības ministrijai (tikai ar DAI starpniecību);
- 4) ASV Federālajai tirdzniecības komisijai (vai ASV Transporta ministrijai, ja sūdzība saistīta ar aviosabiedrību vai biļešu pārdevēju);

5) privātuma vairoga komisijai (tikai tad, ja noteiktas citas tiesiskās aizsardzības iespējas nav palīdzējušas atrisināt problēmu).

- **Strīdu alternatīvas izšķiršanas struktūra**

Strīdu alternatīvas izšķiršanas struktūra ir privāta organizācija, kas izskata iesniegtās sūdzības par uzņēmumiem. Ja privātuma vairoga uzņēmums izmanto SAI, tam jāizvēlas SAI struktūra vai nu ES, vai Amerikas Savienotajās Valstīs. Jūsu sūdzību izskatīšanas kārtība SAI struktūrā ir atkarīga no konkrētās izvēlētas struktūras.

- **Valsts datu aizsardzības iestāde**

Katrā ES dalībvalstī ir izveidota datu aizsardzības iestāde, kas atbild par datu aizsardzības noteikumu aizstāvību un izpildes panākšanu valsts līmenī.

- **Privātuma vairoga komisija**

Privātuma vairoga komisija ir strīdu izšķiršanas mehānisms, tās sastāvā ir trīs neatkarīgi šķīrētāji, un tā izšķir strīdus, neierosinot tiesvedību. Tomēr tās lēmumi ir saistoši un izpildāmi ASV tiesās. Tikai jūs varat noteiktos apstākļos (īpaši, ja pirms tam ir izsmeltas citas tiesiskās aizsardzības iespējas) ierosināt strīda izšķiršanu privātuma vairoga komisijā. Privātuma vairoga uzņēmumiem šādu tiesību nav, jo šī strīdu izšķiršana ir paredzēta tikai un vienīgi jūsu tiesību aizsardzībai.

8. Tiesiskā aizsardzība gadījumos, kad datiem piekļūst ASV publiskās iestādes

Jūsu personas datu aizsardzību var ietekmēt arī ASV publiskās iestādes, ja tās piekļūst jūsu datiem. Privātuma vairogs garantē, ka šāda piekļuve tiks sniegta tikai tādā apmērā, kāds nepieciešams ar sabiedrības interesēm saistītiem mērķiem, piemēram, valsts drošībai vai tiesībaizsardzībai. Lai gan pašreizējie ASV tiesību akti jau nodrošina jums aizsardzību un tiesiskās aizsardzības līdzekļus tiesībaizsardzības jomā, ar privātuma vairoga regulējumu pirmo reizi tiek izveidots īpašs instruments ar valsts drošību saistītas piekļuves jautājumu risināšanai — tā sauktais ombuda mehānisms (sk. C daļu).

B. Kā iesniegt sūdzību par privātuma vairoga uzņēmumu?

Privātuma vairoga sistēmā jums ir pieejamas vairākas iespējas sūdzības iesniegšanai par kādu uzņēmumu gadījumos, kad, piemēram, jūs uzskatāt, ka uzņēmums izmanto jūsu personas datus nepareizi vai ka tas pārkāpj noteikumus.

Jūs varat brīvi izvēlēties to tiesiskās aizsardzības mehānismu, kurš ir jums ērtākais un vislabāk atbilst jūsu sūdzībai.

Sūdzību varat iesniegt turpmāk minētajos veidos.

1. ASV uzņēmums, kas izmanto privātuma vairogu. Uzņēmuma pienākums ir norādīt jums tās personas kontaktinformāciju, ar kuru jūs varat tieši sazināties jebkādu jautājumu vai

sūdzību gadījumā. Uzņēmumam ir jāsniedz jums atbilde 45 dienu laikā pēc sūdzības saņemšanas. Atbildē jānorāda, vai jūsu sūdzība atzīta par pamatotu un, ja tā — kādu risinājumu uzņēmums nodrošinās. Uzņēmumam obligāti jāizskata visas saņemtās sūdzības, izņemot tās, kuras ir acīmredzami nepamatotas.

2. Neatkarīga SAI struktūra — gadījumos, kad privātuma vairoga uzņēmums kā neatkarīgo tiesību aizsardzības mehānismu ir izvēlējis SAI. Uzņēmuma tīmekļa vietnē jābūt norādītai informācijai un saitei uz SAI struktūras tīmekļa vietni, kurā jābūt informācijai par tās piedāvātajiem pakalpojumiem, kā arī par to izmantošanas kārtību. Šīm struktūrām jāspēj piemērot efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus un sankcijas, lai panāktu, ka privātuma vairoga uzņēmums pilda savus pienākumus jūsu personas datu aizsardzībā. Šo mehānismu jūs varat izmantot pilnībā bez maksas.

3. Valsts datu aizsardzības iestāde. Principā privātuma vairoga uzņēmumam ir brīvas tiesības izvēlēties kādu ES DAI kā savu neatkarīgo tiesību aizsardzības mehānismu. Taču, ja uzņēmums apstrādā cilvēkresursu (personāla) datus, pakļaušanās DAI veiktai pārraudzībai ir obligāta. Tas nozīmē, ka jums kā darba ņēmējam vienmēr ir iespēja vērsties vietējā DAI, ja radušās kādas sūdzības par privātuma vairoga uzņēmumam pārsūtītiem datiem, kas saistīti ar darba attiecībām. Turklāt, pat ja DAI nav pilnvarota pārraudzīt kādu konkrētu privātuma vairoga uzņēmumu, jūs vienmēr varat vērsties tuvākajā DAI, kas var nodot jūsu sūdzību kādai no atbildīgajām ASV iestādēm (minētas turpmāk).

DAI sniedz ieteikumus uzņēmumiem pēc iespējas drīz un ne vēlāk kā 60 dienas pēc sūdzības saņemšanas. Jūs informēs par šiem ieteikumiem, un tie, ja iespējams, tiks publiskoti. Pēc tam uzņēmuma rīcībā būs 25 dienas ieteikumu izpildei, bet, ja tie netiks izpildīti, DAI varēs nodot lietu ASV Federālajai tirdzniecības komisijai, kas varēs noteikt piespiedu izpildes pasākumus. DAI var arī informēt Tirdzniecības ministriju par to, ka uzņēmums atteicies izpildīt tās sniegtos ieteikumus, un šādā gadījumā uzņēmums var tikt svītrots no privātuma vairoga uzņēmumu saraksta, ja tas turpina nepildīt ieteikumus.

Turklāt, ja jūsu sūdzība liecina par to, ka jūsu personas datu pārsūtīšanā privātuma vairoga uzņēmumam ir pārkāpti ES datu aizsardzības tiesību akti, DAI var arī piemērot sankcijas ES uzņēmumam, kas datus nosūtījis, un nepieciešamības gadījumā pieprasīt pārtraukt datu pārsūtīšanu. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad ES uzņēmumam rodas aizdomas, ka privātuma vairoga uzņēmums neievēro privātuma principus.

4. Tirdzniecības ministrija. Pat ja DAI nav pilnvarota pārraudzīt privātuma vairoga uzņēmumu, par kuru jūs iesniedzat sūdzību, tā tomēr var nodot jūsu sūdzību ASV Tirdzniecības ministrijai. Šim nolūkam ir izveidots jauns, īpašs kontaktpunkts, kas atbild par tiešu saziņu ar DAI. Tas izskatīs jūsu sūdzību un 90 dienu laikā sniegs atbildi DAI. Tirdzniecības ministrija var arī pārsūtīt sūdzības Federālajai tirdzniecības komisijai (vai Transporta ministrijai).

4. Federālā tirdzniecības komisija. Jūs varat iesniegt sūdzību tieši ASV Federālajai tirdzniecības komisijai, izmantojot to pašu sūdzību sistēmu, ko izmanto ASV pilsoņi: www.ftc.gov/complaint. Federālā tirdzniecības komisija izskatīs arī sūdzības, ko tā saņems no

ASV Tirdzniecības ministrijas, ES DAI un SAI struktūrām. Līdzīgi kā Tirdzniecības ministrija arī Federālā tirdzniecības komisija ir izveidojusi īpašu kontaktpunktu tiešai saziņai ar ES DAI, lai atvieglotu sūdzību nodošanu un uzlabotu sadarbību individuālu sūdzību izskatīšanā.

5. Privātuma vairoga komisija (šķīrējtiesa). Ja pēc pārējo tiesiskās aizsardzības mehānismu izmantošanas jūsu sūdzība joprojām nav atrisināta vai ir atrisināta tikai daļēji, vai jūs neapmierina tas, kā tā tikusi izskatīta, jums ir tiesības lūgt tiesisko aizsardzību vēl vienā veidā, proti, pieprasīt saistošu šķīrējtiesu.

Kas var pieprasīt šķīrējtiesu?

Jāņem vērā, ka tikai jūs — privātpersona — varat ierosināt lietu pret privātuma vairoga uzņēmumu šķīrējtiesā, kuras lēmums ir saistošs un izpildāms.

Kādos gadījumos var pieprasīt šķīrējtiesu?

Privātuma vairoga uzņēmumam ir pienākums nodrošināt prasības izskatīšanu šķīrējtiesā, ja jūs izmantojat savas tiesības to pieprasīt. Tomēr jūs to varat darīt tikai tad, ja ir izsmelti pārējie tiesiskās aizsardzības veidi, piemēram, vērsšanās uzņēmumā, SAI struktūrā vai Tirdzniecības ministrijā. Ir arī citi gadījumi, kad jūs nevarat vērsties privātuma vairoga komisijā. Šādu tiesību jums nav šādos gadījumos: ja attiecībā uz jūsu sūdzību iepriekš jau ir noticis šķīrējtiesas process; ja tiesa jau ir lēmusi par jūsu sūdzību, un jūs esat bijis šā tiesas procesa dalībnieks; ja puses jau ir vienojušās par sūdzības risinājumu; ja DAI spēj atrisināt jūsu prasību, tieši iesaistot uzņēmumu. Taču Federālās tirdzniecības komisijas veiktā izmeklēšana var noritēt vienlaikus ar šķīrējtiesu.

Kā pieprasīt šķīrējtiesu?

Ja vēlaties ierosināt šķīrējtiesas procesu, jums vispirms par šo nodomu oficiāli jāinformē uzņēmums. Paziņojumā jāiekļauj jau veikto sūdzības risināšanas darbību kopsavilkums un iespējamā pārkāpuma apraksts. Ja vēlaties, varat iesniegt arī pavaddokumentus vai ar jūsu sūdzību saistītus tiesību aktus.

Kur notiks šķīrējtiesa? Kādas ir atbalsta iespējas?

Šķīrējtiesa norisināsies ASV, jo tur atrodas uzņēmums, uz kuru attiecas jūsu sūdzība. Tomēr jūsu ērtībām ir paredzētas vairākas patērētāju atbalsta iespējas:

- tiesības lūgt tuvākās DAI palīdzību jūsu prasības sagatavošanā,
- iespēja piedalīties procesā, izmantojot telefonu vai pieslēdzoties videokonferenci, lai nebūtu nepieciešams doties uz ASV,
- iespēja bez maksas saņemt tulka pakalpojumus un dokumentu tulkojumus no angļu valodas kādā citā valodā,
- šķīrējtiesas izmaksu (izņemot advokātu honorārus) atlīdzināšana no īpaša fonda, ko izveidojusi Tirdzniecības ministrija un kas tiek finansēts no privātuma vairoga uzņēmumu ikgadējām iemaksām.

Cik ilgs būs šķīrējtiesas process?

Šķīrējtiesas process tiks pabeigts 90 dienu laikā no dienas, kad esat nosūtījis paziņojumu uzņēmumam.

Kādi tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir pieejami?

Ja privātuma vairoga komisija konstatē, ka ir pierādīts privātuma principu pārkāpums, tā var noteikt tiesiskās aizsardzības līdzekli, piemēram, piekļuvi jūsu personas datiem, to labošanu, dzēšanu vai atdošanu.

Privātuma vairoga komisija nevar lemt par jūsu zaudējumu finansiālu kompensāciju, tomēr, lai saņemtu šādu kompensāciju, jums ir iespēja vērsties tiesā. Ja jūs neapmierina šķīrējtiesas iznākums, jūs varat to apstrīdēt ASV tiesās saskaņā ar Federālo šķīrējtiesas procesa likumu.

C. Ombuda mehānisms. Kā iesniegt sūdzību par ASV publisko iestādi?

Privātuma vairoga sistēmā ir izveidots jauns, neatkarīgs tiesiskās aizsardzības mehānisms valsts drošības jomā, proti, ombuda mehānisms.

Kas ir ombuda mehānisms?

Privātuma vairoga ombuds ir ASV Valsts departamenta augsta līmeņa amatpersona, kas nav atkarīga no ASV izlūkošanas aģentūrām. Ombudam palīdzēs vairāki darbinieki, un tā uzdevums būs nodrošināt, ka sūdzības tiek pienācīgi izmeklētas un laikus atrisinātas un ka jūs saņemat apstiprinājumu tam, ka attiecīgie ASV tiesību akti ir ievēroti, vai — ja tiesību akti ir pārkāpti — tam, ka neatbilstība ir novērsta.

Ombuds, veicot savus uzdevumus un izskatot saņemtās sūdzības, cieši sadarbosies ar citām neatkarīgām pārraudzības un izmeklēšanas struktūrām un iegūs no tām visu informāciju, kas nepieciešama ombuda atbildes sagatavošanai, ja lieta ir saistīta ar uzraudzības atbilstību ASV tiesību aktiem. Minētās struktūras ir par ASV izlūkošanas aģentūru uzraudzību atbildīgās struktūras.

Vai ombuda mehānisms izskata tikai sūdzības, kas saistītas ar personas datu pārsūtīšanu privātuma vairoga sistēmā iesaistītajiem ASV uzņēmumiem?

Nē. Šis mehānisms nav saistīts tikai ar privātuma vairogu. Tā ietvaros tiek izskatītas visas sūdzības par jebkādiem personas datiem un to visu veidu pārsūtīšanu no ES uz uzņēmumiem ASV, tostarp par datu pārsūtīšanu, kuras pamatā ir alternatīvi pārsūtīšanas mehānismi, piemēram, līgumu standartnoteikumi vai saistoši uzņēmumu iekšējie noteikumi.

Kā iesniegt sūdzību ombudam?

Vispirms pieprasījums rakstiski jāiesniedz jūsu dalībvalsts uzraudzības iestādei, kuras kompetencē ir valsts drošības dienestu pārraudzība, un/vai jūsu valsts DAI. Tādējādi jums ir iespēja vērsties iestādē, kas jums sniedz palīdzību jūsu valodā.

Jūsu rakstiskajā pieprasījumā jāiekļauj tāda informācija kā jūsu prasības pamatojuma apraksts, norāde par vēlamo atbildi vai tiesiskās aizsardzības līdzekli un tām ASV valdības struktūrām, kuras, jūsuprāt, bijušas iesaistītas uzraudzības pasākumos, kā arī informācija par citiem soļiem, ko jūs, iespējams, jau esat veicis saistībā ar savu pieprasījumu, un jau saņemtajām atbildēm, ja tādas ir. Taču jūsu pieprasījumā nav jāpierāda, ka jūsu datiem patiešām ir piekļuvušas ASV izlūkošanas aģentūras.

Pirms iesniegšanas ombudam jūsu pieprasījumu pārbaudīs, lai pārliecinātos par jūsu identitāti un to, ka jūs rīkojaties tikai savā vārdā, nevis kā valdības vai starpvaldību organizācijas pārstāvis, ka jūsu pieprasījumā ir visa nepieciešamā informācija, ka tas attiecas uz personas datiem, kas pārsūtīti uz ASV, un ka jūsu pieprasījums nav maznozīmīgs, apgrūtināošs vai iesniegts ļaunticīgi, t. i., ka tas atspoguļo patiesas bažas.

Kas notiek pēc pieprasījuma nosūtīšanas ombudam?

Ombuds jūsu pieprasījumu izskatīs un, ja radīsies jautājumi vai būs nepieciešama papildu informācija, sazināsies ar struktūru, kura pieprasījumu pārsūtījusi.

Kad ombuds būs pārliecinājies, ka jūsu pieprasījums ir pilnīgs, tas nodos to tālāk attiecīgajām ASV struktūrām. Ja pieprasījums ir saistīts ar uzraudzības atbilstību ASV tiesību aktiem, ombuds varēs sadarboties ar kādu no neatkarīgajām pārraudzības struktūrām, kam ir izmeklēšanas pilnvaras. Lai varētu sagatavot atbildi, ombudam būs jāsaņem nepieciešamā informācija. Tas sniegs apstiprinājumu tam, ka jūsu pieprasījums ir pienācīgi izskatīts un ka ASV tiesību akti ir ievēroti, vai — ja tiesību akti ir pārkāpti — tam, ka ASV tiesību aktu pārkāpums ir novērsts. Atbildē netiks atklāts, vai ASV valsts izlūkošanas dienesti jūs ir novērojuši.

Informācijas pieprasījumi

Saskaņā ar Likumu par informācijas brīvību (*FOIA*) jūs varat pieprasīt piekļuvi ASV valdības rīcībā esošajai informācijai. Plašāka informācija par šāda pieprasījuma iesniegšanu ir pieejama vietnēs www.FOIA.gov un <http://www.justice.gov/oip/foia-resources>. Katras ministrijas publiskajā tīmekļa vietnē ir pieejama informācija par to, kā pieprasīt piekļuvi dokumentiem.

Tomēr nav iespējams saņemt piekļuvi klasificētai nacionālās drošības informācijai, personīgai trešo personu informācijai un informācijai, kas saistīta ar tiesībaizsardzības iestāžu izmeklēšanām. Šie ierobežojumi vienādi attiecas gan uz ASV valstspiederīgajiem, gan personām ar citu valstspiederību.

Strīdus par saskaņā ar *FOIA* veiktajiem pieprasījumiem var pārsūdzēt administratīvi un pēc tam — ASV federālajā tiesā. Tiesa var lemt par to, vai jūsu pieprasītās informācijas neizpaušana ir pamatota, un tā var likt valdībai nodrošināt piekļuvi šiem dokumentiem. Tiesa var nolemt, ka ir jākompensē advokāta honorārs, bet finansiāla zaudējumu kompensācija nav paredzēta.

Šajā rokasgrāmatā aprakstītās īpašās sūdzību iesniegšanas procedūras neskar jūsu tiesības vērsties valsts datu aizsardzības iestādēs, lai saņemtu ieteikumus un atbalstu saistībā ar jūsu likumīgo tiesību īstenošanu.